

Jak hudba napomáhá sociální interakci

Zpracovala Jana Egerová

dobrovolník Mise naděje, z.s. (www.misenadeje.cz)

Jsi-li smutný, vidím to

*Když pospíchám,
neslyším tě.*

Jsi-li smutný, vidím to.

*Byl jsem na letišti,
letěl jsem letadlem.*

Jsi-li smutný, vidím to.

*Byl jsem v továrně,
vyrábí tam spoustu sýra.*

Jsi-li smutný, vidím to.

Tento text k písni napsal 26-tiletý Oliver, student hudby z anglického Brightonu.

Zajímavé, řeknete si možná, ale nic zvláštního. Obvykle byste měli pravdu. Ale Oliver trpí autismem a echolálií (opakováním slov a vět po jiných lidech, příp. slov z televizních reklam, atd. pozn. překl.). Jeho text vás proto zavede na myšlenkovou pout' značného významu. Nahlédnete do světa mladého muže neschopného se plynule vyjadřovat v běžné řeči. I přesto se však velmi dobře vyjadřuje písněmi.

Tím, že ke slovům přidá melodii, si uvolní kapacitu poznávacích schopností a pronikne do své (autistické) mysli. Pomocí písňových textů vytváří dokonalou řeč. To je samo o sobě malý zázrak. Co se týká Olivera, můžeme si domyslet, jak ho plynulost vyjadřování osvobozuje a dává mu pocit absolutního štěstí. Je to jako vpustit sluneční paprsky do pokoje s těžkými závěsy.

Když jsme byli s Oliverem poprvé spolu ve studiu a nahrávali jeho písničky, přehrávali jsme si jen jeho zpěv bez doprovodu, kvůli pozdějšímu mixování. Tvář se mu úplně rozsvítila, pusou měl od ucha k uchu. Trvalo mi několik minut, než jsem pochopila, proč reagoval tak velice pozitivně. Většina lidí by se totiž nejraději zahrabala pod zem, když se poprvé slyší z opravdových reproduktorů. U Oliho se naopak zdálo, že je v tranzu. Poslouchal, jak zpívá, oči zavřené a obličej natočený k reproduktorům. Slyšel svoji podstatu, svůj hlas, který plynul bez zábran jako řeka. Výborně intonoval, držel rytmus, kontroloval svůj projev. Říkala jsem si, jak se asi musí

cítit, po 26-ti letech. Dosud nepoznaná část jeho bytosti si prorazila cestu na povrch a vyjádřila myšlenky a pocity v písničkách. Je možné, že to bylo podobné, jako když se poprvé vidíte, neuvěřitelně zvětšení, na filmovém plátně?

Olli kvůli echolálii pouze opakuje, co říkají lidé kolem něj. Někdy též odpovídá na otázky, pokud vyžadují „ano“ a „ne“. Ale s pomocí jednoduché melodie byl schopen proměnit své unikátní myšlenky v píseň, z nemožného vytvořit skutečné. Cítila jsem velkou pokoru. Význam naší spolupráce jako dvou hudebníků se víc posunul do úrovně narážek. Nešlo již o to, že já dělám muziku s autistickým studentem: naše společná práce spočívala v tom, že jsme spoluvytvářeli jeho hudbu a dávali mu hlas.

S Ollim pracuji téměř dva roky. Každý týden trávíme 45-50min improvizací. Poddávám se jeho vedení a vytvářím mu hudební strukturu, aby se mohl vyjádřit skrze *hudební slova*, jak jim říkám. Někdy jsou anglická, francouzská, či slovenská (Peter Juhas, Olliho pracovník pro lidi s postižením, krom toho naprosto vyjimečný člověk, je ze Slovenska), a někdy nepatří nikam. Přesto ukazují, že Olli chce být součástí tvořivého procesu. Procházíme tématy, která mají autisté rádi - např. stroje a zvířata - a touláme se světem (nekonečných) možností. Olli má smysl pro humor a s jeho pomocí naprosto unikátně zkoumá každý aspekt života. Skládá písně o sekačkách, na kterých se dá jezdit, jak jedl pizzu ve španělských horách, o černých panterech, atd. Nedávno byl Olli schopen vyjádřit svá pozorování ohledně emocí. Opět jsou velmi neobvyklá. V momentě, kdy slova dostala melodii, vylétla z něj jako by měla křídla. Píseň „Jsi-li smutný, vidím to“ je snad nejdojímavější. Dokazuje totiž, že Olli je schopen vidět a chápat vztah mezi sebou samým a jiným člověkem.

Naše pracovní setkání začalo ve velkém studiu. Olli se věnoval mikrofonu a mixážnímu pultu, já jsem byla u klavíru, otočená zády. Pozorovala jsem, jak stojí, jak obchází studio, poslouchala jsem jak tichým hlasem nachází slova pro své myšlenky (obvykle na tónu F), a pak jsem zhudebňovala, co mi takto „nabízel“. Našla jsem vzorec z akordů, jakýsi člun, který Olliho nesl. Olli je navíc dobrý bubeník, proto umí zároveň zpívat a bubnovat. Má rád blues, klezma (světská židovská hudba, pozn. překl.) a tradiční bubnování různých kmenů. Zajímalo by mě, zda právě rychlé rytmy těchto žánrů v něm probudily hudební schopnosti. Olli je velmi vnímavý a svými melodiemi dokáže vést poté, co se dohodneme na volné struktuře, obvykle mezi 8- a 16-ti takty.

Při posledních setkáních jsme pracovali zvláště na zakončeních. Nyní je Olli schopný rozeznat hudební narážky, např. zpomalování, které předchází konci písně. Často k němu teď dojdeme spolu a melodicky přirozeně. Poté Olli stává bez hnutí a vypadá to, že medituje nad tím, co právě vytvořil. Někdy se kývá a tiše si brouká beze slov, snad čeká, až ho osvobodí další píseň.

Ve škole Olli hraje s dalšími mladými lidmi. Má rád REM a Oasis. Kvůli své mírnosti a

dobrosrdečnosti, stejně jako oddanosti hudbě, je u ostatních velmi oblíbený. Je to muzikální bytost, což mu, zdá se, pomáhá nacházet vlastní duši.

Autorka článku, Dominique Levack je hudební specialistka z anglického Brightonu. Studovala v Londýně v Nordoff Robbins a pracuje s nejrůznějšími klienty se širokou škálou (i kombinovaných) postižení, včetně demence, autism a Downova syndromu. Ráda používá vliv hudby a zpěvu k navázání kontaktu a probuzení tvořivosti. Záhy po započetí své kariéry byla odměněna cenou Johna Lennona za písňové texty (The John Lennon Songwriting Award). Cena jí byla předána společností PRS (Performing Rights Society - Společnost pro provozovací práva, pozn. překl.). Dominique hudbou pomáhá klientů, aby se vyjádřili a dosáhli ve své muzikálnosti maxima, zvláště když jiné prostředky komunikace jim nejsou vždy dostupné.

Z anglického originálu: Ways Music Intervention Can Support Social Interaction, by Dominique Levack, The Autism Parenting Magazine, issue 65, page 12

Prohlášení:

Autor tohoto článku si nijak nenárokuje autorská práva k ničemu v něm uvedenému. Tento článek není lékařskou radou ani lékařskou pomocí, je určen výhradně k informačním a vzdělávacím účelům a má nekomerční povahu.